

BARTHOLOMAEUS DE BRUGIS: QUAESTIO CIRCA SIGNIFICATUM GENERIS

Wie von A. Pattin festgestellt wurde ("Trois questions de Barthélemy de Bruges dans le Ms. Vaticanus Lat. 2173". Bulletin de philosophie médiévale édité par la SIEPM 15, 1973, pp. 141-144) findet sich diese Quaestio in den beiden unten angeführten Handschriften. In der Brugge-Handschrift wird die Quaestio Bartholomaeus zugeschrieben und tritt als ein selbständiges Werk auf. In der Vatikaner Handschrift ist die Quaestio anonym und einem Metaphysikkommentar eingefügt, der sonst aus Quaestionen von Heinrich von Bruxelles und Petrus von Alvernia zusammengestellt wurde. Vgl. auch H. Roos: "Die Kontroverse..." (1974) 324. Für die Edition wurde eine Transkription von B zugrunde gelegt, bei der Textkonstitution wurden aber die beiden Handschriften als gleichwertig angesehen.

B: Brugge Stadsbibliotheek 510, ff. 223vb-226rb

V: Vaticanus lat. 2173, ff. 181vb-183vb

Quaeritur circa significatum generis, scilicet utrum genus significat unam naturam vel plures ¹naturas sive unam speciem vel plures¹.

Et videtur primo, quod significet unam naturam, quia illud quod praedicatur essentialiter de una natura, significat unam naturam. Genus est huiusmodi. Ergo et cetera. Maior est manifesta, nam in praedicatione dicente 'hoc est hoc' praedicatum et subiectum sunt idem. Minor declaratur: praedicatur enim de una specie dicendo 'homo est animal'.

Item: illud nomine generis significatur quod nomine generis intelligitur. Sed nomine generis intelligitur una natura. Ergo et cetera. Maior pa-

¹ naturas-plures] om. B (hom.).

tet I. Perihermeneias^A quia significare praesupponit intelligere. Et minor patet, quia unusquisque intelligens genus intelligit quid unum, quia qui unum non intelligit, nihil intelligit ut patet IV. Metaphysicae^B. Quare et cetera.

Item: cuius intellectus sumitur ab una operatione, significat quid unum. Sed intellectus generis est huiusmodi. Quare et cetera. Maior patet, nam una operatio sequitur unam naturam et formam, quia operatio arguit formam sicut transmutatio materiam. Et ideo una operatio arguit unam formam. Minor declaratur, nam intellectus generis sumitur ab una operatione, verbi gratia intellectus animalis sumitur a sentire. Sentire vero est una operatio.

Item: quod est obiectum unius potentiae dicit unam naturam realem. Sed genus est obiectum unius potentiae. Quare et cetera. Maior declaratur, quia potentia sumit unitatem² et distinctionem³ ab obiecto suo. Et ideo nisi esset unitas realis in genere, nec in potentia. Minor patet, quia genus est obiectum potentiae intellectivae, quae est una potentia. Quare et cetera.

Hoc idem apparet auctoritate Commentatoris I. Metaphysicae^C, qui dicit, quod genus significat quandam formam mediam, quae nec omnino est in actu nec omnino in potentia, sed est forma media inter actum purum et potentiam puram. Tale autem significat unam naturam. Quare videtur, quod genus significat unam naturam.

⁴Idem vult Commentator XII. huius^D quod esse generis est esse in potentia. Tale autem dicit quandam unam naturam. Quare videtur ex his quod genus significat unam naturam.⁴

Oppositum arguitur sic: illud quod praedicatur essentialiter et in quid de pluribus speciebus, significat illas species. Sed genus est huiusmodi. Quare et cetera. Maior patet, nam in praedicatione per se et primo quidquid dicit praedicatum,⁵ et subiectum, sive⁵ est idem cum subiecto suo. Minor patet, nam genus, ut animal, est quod praedicatur de pluribus differentibus specie.⁶

Item: Quod est aequivocum significat plures naturas. Sed genus est huiusmodi. Quare et cetera. Maior patet: naturaliter aequivocum importat

2 unitatem] entitatem B. 3 et distinctionem] om. V. 4 Idem-naturam] om B (hom.). 5 et-sive] om. V. 6 specie] in quid add. V.

A c.3, 16b 19-21. B IV c.4, 1006b 10. C I c.17 (f.14K). D Locum non inveni.

diversas naturas. Minor patet VII. Physicorum^E ubi Philosophus dicit quod iuxta genera latent multa.

Item: Aut genus significat plures naturas aut unam tantum vel aliquam naturam communicabilem pluribus speciebus. Non potest dici quod significat unam naturam communicabilem pluribus nec unam speciem tantum. Quare relinquitur quod genus significat plures. Maior patet ex sufficienti divisione. Minor declaratur, et primo quod non significat unam naturam communem communicabilem pluribus, quia talis natura esset pars realis speciei. Sed nulla pars realis praedicatur per se de suo toto. Modo genus per se et in quid praedicatur de speciebus suis. Nec potest significare unam speciem, quia eadem ratione qua significabit unam speciem, eadem ratione significabit aliam. Et ideo non potest tantum significare unam speciem. Relinquitur ergo quod significat plures vel omnes.

Item: hoc apparet auctoritate Themistii^F Prooemio De anima, ubi dicit quod genus est quidam conceptus mentis sine hypostasi id est fundamento reali. Quare videtur quod genus significat plures naturas et non unam.

Item: vult Commentator XII. Metaphysicae^G qui dicit "universalialia apud Aristotelem nullum esse habebant praeter animam, quia intellectus est, qui a pluribus singularibus colligit unam intentionem communem". Et ideo genus est quid collectum a pluribus speciebus. Quare significat plures species.

Item: corruptibili et incorruptibili est unum genus commune. Sed tale non potest dicere unam naturam realem. Quare et cetera. Maior patet in singularibus praedicamentis, nam in substantia substantiae corporeae et incorporae est unum genus commune. Minor declaratur, quia in quantum talis natura communicaret cum incorporali, esset incorporalis, et in quantum communicaret cum corporali, esset corporalis. Et sic una natura esset corporalis et incorporalis, quod falsum est et impossibile.

Sciendum est quod ista quaestio est difficilis, et signum difficultatis est altercatio sapientum de ista quaestione. Unde de hac quaestione prius fuerunt et sunt opiniones diversae. Quidam enim dicunt, quod genus significat naturam unius speciei, quia genus significat aut unam naturam tantum aut plures aut unam communicabilem pluribus. Sed non significat unam communem communicabilem pluribus nec plures. Ergo significat unam solam na-

E VII c.4, 249a 22-23 F Themistius, De anima. Comm. Arist. Graec. V, 1, p. 3,32-33. Corpus Lat. Comm. Graec. I, p. 8,22-9,1 G XII c.4 (f.292D).

turam. Maior ⁷ patet ex sufficienti divisione sive inductione, quia ibi non videntur esse plura significata quae possent attribui significato generis. Genus enim saltem in substantia non significat accidens nec materiam. Minor ⁷ declaratur, primo quod non significat unam naturam communem, quia si significaret unam naturam communem realem, cum genus sit pars speciei, aut significabit materiam aut formam. Sed ista significare non potest, quia materia et forma per se non praedicantur de eo, cuius sunt materia et forma, et hoc in recto. Sed genus praedicatur in quid et essentialiter et in recto de suis speciebus. Quare et cetera. Et quod genus non significat unam naturam patet, quia aliam naturam non potest significare realem nisi materiam et formam. Nec significat plures species, quia plures species sub quacumque ratione intelligendi una non praedicantur praedicatione essentiali de aliquo uno, sicut cum homo et asinus differant sub quacumque ratione accepta non praedicantur de eadem specie.

Sed isti addunt ad suam positionem quod genus significare unam speciem potest intelligi dupliciter: uno modo sub intellectu determinato, et sic genus non significat unam naturam sive unam speciem, quia quod praedicatur de pluribus speciebus non significat unam speciem. Sed genus natum est praedicari de pluribus speciebus. Alio modo sub quodam intellectu indeterminato, et quod significat unam naturam ⁸ sic non repugnat sibi praedicari de pluribus naturis. ⁹ Modo sub tali modo genus dicitur significare unam, et non sibi repugnat praedicari de pluribus speciebus. ⁹

Ista autem opinio non videtur stare, quia genus aut significat unam speciem aut omnes aut nullam. Sed genus non significat unam speciem, nec omnes; quare nullam significat; et per consequens non significat unam. Maior patet ex sufficienti inductione. Et Minor declaratur, primo quod non significat omnes, quia omnes species numquam praedicantur de una specie, et hoc ¹⁰ sub quacumque ratione intelligendi capiuntur ¹¹. Sed genus per se et in quid praedicatur de una specie. Quare et cetera. Nec genus significat unam speciem, quia eandem habitudinem quam genus habet ad unam speciem, eandem habet ad aliam. Et ideo eadem ratione qua significabit unam, et aliam. Et sic ¹² relinquatur, quod nullam significat.

Item si ponatur, quod genus significaret unam speciem, quaeram quae sit illa vel homo vel asinus? Sed quacumque specie data, si genus praedice-

7 patet-Minor] *om.* V. 8 unam naturam] plures species B. 9 Modo-speciebus] sive speciebus B (*hom.*). 10 hoc] *om.* B. 11 capiuntur] capta B. 12 sic] ideo cum genus nec significat unam nec omnes V.

tur de illa, numquam vere praedicaretur de alia. ¹³ Modo de ratione generis est quod praedicetur vere de pluribus speciebus. Sed si ponatur quod significet unam speciem determinate, numquam vere praedicabitur de altera. ¹³

Alii ponunt, quod genus significat plures species, quia illud quod praedicatur in quid et essentialiter de pluribus speciebus significat plures species. Sed genus est huiusmodi. Quare et cetera. Maior patet, nam in tali praedicatione importatur idem nomine subiecti et nomine praedicati. Minor est manifesta. Genus enim de unaquaque specie praedicatur per se et in quid.

Idem confirmant auctoritate Philosophi VII. Physicorum ^H, ubi dicit, quod iuxta genus latent multa. Item auctoritate Themistii in Prooemio De anima ^I, ubi dicit quod genus est conceptus et cetera. Et ideo genus est in re plura. Item hoc patet VII Metaphysicae ^J, ubi dicit quod genus non est praeter generis species. Et ideo videtur de eius intentione esse, quod genus significat plures species.

Sed tenentes hanc viam sunt bipartiti: quia quidam dicunt, quod genus significat plures species, tamen eas non verificat, sed semper genus verificatur pro altera sicut dicerem: 'Socrates est homo vel asinus'. Licet enim hoc totum distinctum praedicatur de Socrate, non tamen verificatur de Socrate, sed tantum pro altera parte verificatur, scilicet pro homine. Eodem modo dicunt esse in significato generis, quod licet genus quantum ad totum significatum de una specie praedicatur, non tamen nisi de altera verificatur. Et isto modo Aristoteles II. Perihermeneias ^K loquitur de ipso possibili in habitudine ad ipsum necessarium et ad ipsum contingens, quia possibile non verificatur pro toto suo significato de necessario.

Alii autem dicunt, quod genus omnes suas species significat et verificat de una specie, sed non absolute, sed sub una ratione intelligendi communi; et ideo, ut dicunt, quia ista ratio sub qua genus significat omnes species est una ratio, hinc est quod omnes praedicat et verificat de una specie.

Isti autem deficiunt in principali in eo quod ponunt genus significare omnes suas species, quia eandem habitudinem quam habet genus ad differentias habet ad species. Sed genus non significat omnes differentias nec unam, quare nec unam speciem nec omnes significat. Maior patet: nam

¹³ Modo-altera] *om.* B (*hom.*).

H VII c.4, 249a 22-23. I Themistius, De anima. Comm. Arist. Graec. V, 1, p. 3,32-33. Corpus Lat. Comm. Graec. I, p. 8,22-9,1. J VII c.12, 1038a 5. K c.9, 19a 33-39.

differentia constituit speciem sub genere et ideo eandem habitudinem quam habet genus ad speciem eandem habet ad differentiam vel maiorem. Et ideo si genus non significat differentiam, nec speciem. Minor patet per Porphyrium^L, qui dicit genus non habet¹⁴ aliquam differentiam in actu, sed potestate solum habet omnes. Et idem vult Aristoteles in VII. Metaphysicae^M.

Item: sic comparatur genus ad species sicut materia ad formas. Sed materia nullam importat formam. Quare nec genus differentiam nec speciem. Maior patet per Avicennam VII. Metaphysicae suae^N. Minor est evidens, quia materia est pura potentia, et ideo nullam formam importat.

¹⁵Item: illud nomine generis significatur quod nomine generis intelligitur. Sed nomine generis non intelliguntur plures species nec una, ut quilibet experitur in se.¹⁵

Item: si genus significaret plures species, sicut dicunt, tunc dubium esset, quomodo posset ipsum genus verificari de una specie. Etiam illud quod dicunt quod licet genus significet plures formas, tamen eas non verificat, sed solum pro una, hoc est falsum; quia si ita esset, sequeretur quod genus non per se et primo praedicaretur de specie, sed secundum partem et per accidens. Sed hoc est falsum ut patet I. Posteriorum^O, et vult Linconiensis^P, quod genus per se et primo praedicatur de sua specie.

Item: si sic esset, praedicatio generis de specie esset praedicatio per accidens. Sed hoc est falsum. Quare et cetera. Falsitas consequentis apparet, sicut dictum est, I. Posteriorum. Consequentia probatur, nam sicut apparet V. Metaphysicae^Q: in omni propositione ubi praedicatum accidit subiecto, talis praedicatio est per accidens. Modo si ita esset, quod genus significaret plures species, aliquid positum in praedicato accideret subiecto; quare una species accidit alteri. Et ideo inconueniens est dicere, quod genus aliud praedicat et aliud verificat.

Item: in omni praedicatione per se quidditas praedicati egreditur a quidditate subiecti. Sed genus praedicatur per se de specie. Ergo sua quidditas debet egredi a quidditate subiecti sive speciei. Sed hoc est impossibile, si ponatur quod genus significat plures species, quia plures quidditates distinctae ab una quidditate secundum speciem egredi non possunt. Quare genus in suo significato non potest includere plures species.

14 habet] importat V. 15 Item-se] om. B.

L p. 11,5. M VII c.12, 1037b 19-20. N Tr. VII c.1 (ed. 1508, f.95va). O I c.4, 73a 35-b 24. P I c.4 (ed. Venetii# 1497 f.4rb-va). Q V c.7, 1017a 8-22.

Etiam aliud quod ipsi dicunt, quod genus significat plures species et verificat sub uno tamen conceptu communi, falsum est, quia plures species si capiantur sub quacumque ratione intelligendi, numquam possunt per se et in quid praedicari de una sola specie, sed per accidens. Modo solum praedicatio generis de specie est praedicatio per se et in quid. Sed quod praedicatio esset falsa patet: dicendo ¹⁶ homo est asinus, capra, leo ¹⁶ sub ratione substantiae vel sub ratione animalis praedicatio est falsa, et hoc sive plures species capiantur sub ratione generis propinqui sive sub ratione generis remoti. Quare manifestum est, quod genus non significat plures species sub uno conceptu. Unde intelligendum est quod dividitur illud sub quo aliquid praedicatur et quod praedicatur, quia 'illud sub quo' est intellectus rei sive ratio intelligendi essentialis, sed id quod praedicatur est ipsa res sub tali ratione intelligendi accepta. Et ideo si ponatur quod genus significat plures species, istae species sunt res, quae praedicantur et verificantur, et ideo de necessitate in praedicatione generis de specie ¹⁷ semper species plures praedicarentur et verificarentur quantumcumque ratio intelligendi esset una. Quare ratio intelligendi nec praedicatur nec verificatur.

Alii dicunt, quod genus significat unam naturam realem communicabilem omnibus speciebus illius generis. Et huius assignant rationem quia illud significat unam naturam realem, quod est obiectum unius potentiae ¹⁸, quia potentia sumit unitatem et distinctionem ab obiecto; et quod sit obiectum unius potentiae, hoc apparet, quoniam est obiectum potentiae intellectivae. Quare manifestum est, quod genus significabit unam naturam.

Item: ubi est reperire operationem communem, et formam communem. Sed in genere est dare unam operationem communem. Quare et unam naturam communem. Quare genus significabit unam naturam communem. Maior patet, nam operatio arguit formam et naturam, sicut transmutatio materiam; et ideo una operatio communis arguit unam formam communem, quare et unam naturam communem. Minor est evidens, nam in animali est dare unam operationem communem omnibus speciebus animalis, ut puta sentire, quare et unam naturam.

Item: omni operatione intellectus circumscripta plus conveniunt species unius generis quam species diversorum generum. Sed hoc non esset nisi

16 homo-leo] Socrates est homo et asinus V. 17 specie] una *add.* V.
18 potentiae] oportet dicere unam naturam realem *add.* V.

convenirent in aliquo uno reali. Quare videtur, quod genus unam naturam realem communicabilem omnibus speciebus importat. Maior patet, nam plus conveniunt homo et asinus omni operatione intellectus circumscripta quam substantia et accidens. Et minor est evidens, quia ex quo aufertur convenientia secundum rationem non possunt duae species eiusdem rationis plus convenire quam duae species diversorum generum, nisi quia conveniunt in aliquo uno reali communi utriusque speciei illius generis.

Sed istius opinionis duplex est modus: quidam dicunt quod ista natura communis, quam genus significat, est quaedam forma realis incompleta et in potentia ad formam specificam et completam, et quia ex incompleto et completo fit unum ens reale sicut ex actu et potentia, ideo isti ponunt quod ex genere et differentia, id est ex forma specifica, fit unum ens actu in genere praedicamenti. Unde isti secundum multitudinem apparentium et in quid praedicantium in recta linea praedicamentali ponunt multitudinem formarum correspondentium illis apparentibus et praedicatis in quid.

Alii autem dicunt, quod ista natura, quam genus significat, nec est forma completa nec incompleta, sed est quidam gradus formae, ita quod forma specifica completa componitur ex tot gradibus quot sunt gradus ante illam formam specificam sive specialissimam usque ad genus generalissimum tamquam ex potentia et gradu ultimo, qui est speciei specialissimae, tamquam ex actu, quia omnes gradus priores comparantur ad ultimum¹⁹ sicut ad actum sive¹⁹ sicut potentia ad actum. Et quia ex potentia et actu fit unum per se²⁰, ideo ex omnibus gradibus istis eiusdem praedicamenti fit una species secundum actum, et hoc in una coordinatione.

Primum deficiunt, quod si isto modo, ut ipsi dicunt, genus importaret unam naturam communem, videtur quod per se et primo nullo modo genus posset praedicari de speciebus. Sed hoc est falsum. Quare et cetera. Falsitas consequentis patet I. Posteriorum a Philosopho^R et Lincolnensi^S expresse. Consequentia declaratur, quia numquam pars realis praedicatur in quid de suo toto sive accipiatur in recto concreto vel abstracto.

Item: si ita esset, sequeretur quod forma specifica non posset advenire materiae primae. Falsum hoc. Quare et cetera. Falsitas consequentis est manifesta, VIII. Metaphysicae^T, quia non est quaerenda causa quare ex materia

19 sicut-sive] *om.* V. 20 se] et in actu *add.* V.

R I c.4, 73a 35-b 24. S I c.4 (ed. Venetiis 1497 f.4rb-va). T VIII c.6, 1045b 16-22.

et forma fit unum, quia nullum est eis medium conveniens. Minor declaratur, quia si genus diceret unam formam generalem, tunc inter formam ultimam et completam et ipsam materiam esset dare formam mediam, puta²¹ formam generis quae prius daret esse materiae quam forma completa et ultima, quod est inconueniens, quia tunc forma specifica esset forma accidentalis.

Item: illa forma, quam dicunt genus significare aut est forma specifica aut forma generalis. Non potest dici quod sit forma specifica, quia tunc omnes species essent eiusdem speciei, quod est impossibile. Si autem fuerit forma generalis et in genere substantiae, dat esse et esse simpliciter, quia in eo quod forma dat esse, sed in eo quod substantia dat esse simpliciter. Sed si dat esse simpliciter, sequitur quod omnis forma specifica adueniens materiae mediante tali forma generali erit forma accidentalis, quod est absurdum. Etiam sequeretur, quod in eodem esset pluralitas actuum specialium²² saltem in rebus de praedicamento substantiae. Sed hoc est impossibile, quoniam tunc unum ens specie esset diversa entia specie. Et si dicant quod ista non consequuntur ex opinione eorum, quia pcnunt quod forma generalis haec sit forma incompleta et habet ordinem ad formam completam, istud non valet, ut prius visum est, quia omnis forma dat esse; sed forma substantialis dat esse simpliciter, quia substantia est ens simpliciter; et ideo forma substantialis dat esse simpliciter. Et ideo quantumcumque haec forma ponatur incompleta, ea semper dabit esse simpliciter ipsi materiae et secundum actum. Et per consequens omnis forma adueniens materiae mediante tali forma dante sibi esse secundum actum, est forma accidentalis; et hoc est intelligendum in praedicamento substantiae, ut dictum est.

Item propter aliud: Commentator enim vult I. Physicorum^U quod si materia prima haberet aliquam formam, omnes formae sibi aduenientes essent formae accidentales, et tamen materia prima est ens imperfectissimum, et per consequens sua forma esset incompletissima, et ideo esset forma incompletior quam forma generis, et tamen quantumcumque forma materiae esset incompleta, omnes aliae formae, quae aduenirent materiae mediante ista forma, essent accidentales, ut vult Commentator. Multo fortius, cum forma generis sit completior, omnes formae quae aduenirent materiae mediante forma generis essent formae accidentales, quod est inconueniens. Secunda

21 puta] praeter B. 22 specialium] substantialium B.

U I c.66 (f.39I).

opinio deficit, quia ponit formam componi ex pluribus partibus realibus quod est inconveniens, ut patet VII. *Metaphysicae*^V: si forma componeretur ex partibus, tunc esset procedere in infinitum in formis, quod est inconveniens. Falsitas consequentis patet II. *Metaphysicae*^X. Consequentia declaratur, quia quando aliquid componitur ex pluribus partibus, oportet quod illius partes sic se habeant ad invicem, quod una det esse et unum sicut forma compositi, alia vero pars recipiat esse et unum sicut materia. Et ideo si forma componatur ex pluribus partibus, una esset forma et altera materia. Et tunc quaeram de illa alia forma: aut componitur ex partibus aut non. Si non, eadem ratione fuit standum in prima forma. Si sic, componetur ex materia et forma. Sed hoc est inconveniens. Etiam tunc reiterabitur quaestio super illam et sic in infinitum. Si dicatur, quod forma sic componatur ex materia et forma, et hoc est inconveniens, et melius est talem processum in infinitum abscindere in principio quam in fine, ut vult Commentator II. De anima^Y. Et ideo melius est ponere quod nulla forma sit composita. Et ideo sequitur inconveniens contra ponentes hanc viam.

Sed isti respondent ad hoc quod iste ultimus gradus non est forma, sed gradus formae. Et ideo forma non componetur ex materia et forma, sed magis ex gradu formae. Sed istud falsum est, quia secundum istos²³ talis gradus ultimus et completus dat esse specificum et completum secundum esse et unum. Sed omne tale quod dat esse secundum actum et unum est forma. Quare necesse est, quod talis gradus sit forma; et per consequens accidit praedictum inconveniens, puta scilicet formam componi ex materia et forma.

Item: si sic esset sicut dicunt, sequeretur quod praedicatio generis de specie esset solum secundum partem et per accidens. Sed hoc est inconveniens, ut praeostensum est. Quare et cetera.²⁴ Etiam sequeretur quod genus non praedicaretur in quid et essentialiter, quia nulla pars realis praedicatur in quid et essentialiter primo de suo toto. Et cetera.²⁴

Item: illi gradus, quos dicunt, aut sunt idem secundum speciem aut diversi specie. Non potest dici, quod sunt idem specie, quia tunc substantia susciperet magis et minus, quod est inconveniens. Si autem dicatur, quod sunt diversi specie, et forma specifica secundum eos componitur ex istis gradibus, tunc unum specie componeretur ex diversis specie, quod est impossibile. Quare praedicta opinio non valet.

23 istos] omnes V. 24 Etiam-cetera] *om.* B

V VII c.6, 1032a 2-6. X II c.2, 994a 1-994b 31. Y II c.136 (ed. Crawford p. 338,39-40).

Propter quod aliter est dicendum. Unde dico ad praesens tria ad quaestionem. Primo quod genus nec significat plures species nec unam. Secundo quod significat aliquid quod est communicabile pluribus speciebus. Tertio investigabitur de unitate istius communicabilis pluribus speciebus.

Primum probatur sic, quia sicut se habet genus ad significandum species, sic se habet ad significandum differentias. Sed genus in suo significato actuali non importat unam differentiam nec plures. Quare genus de suo significato actuali non importat sive significat unam speciem nec plures. Maior patet, quia species constituitur in esse sub genere per differentiam. Et ideo quam habitudinem habet genus ad differentias quantum ad significandum eas, eandem habet ad species. Minor patet per Porphyrium^Z, qui dicit quod genus nullam differentiam actu importat, sed potestate omnes continet. Quare si genus importaret plures differentias secundum actum, cum differentiae dividentes sint contrariae, contraria essent in eodem secundum actum, quod est inconueniens. Etiam si importaret unam secundum actum, eadem ratione importaret aliam, et ideo nullam actu continet, sed potestate. Idem vult Philosophus VII. Metaphysicae^E.

Item: genus comparatur ad differentiam sicut materia ad formam. Sed materia non importat unam formam nec plures et hoc secundum actum, sed est in potentia ad omnes formas. Quare genus non importat secundum actum unam differentiam nec plures, sed est aliquid in potentia ad omnes differentias. Sed species non constituuntur in esse sub genere nisi per differentias. Quare genus secundum actum nec significabit unam speciem nec plures. Maior patet V. Metaphysicae^Ø, capitulo de uno secundo modo unius. Et idem vult Avicenna V. Metaphysicae^Å et in Logica^A sua. Minor patet I. Physicorum^B, ubi habetur quod materia nec importat unam formam secundum actum nec plures, sed est in pura potentia ad omnes formas. Quare genus nec actu includit unam formam nec plures. Sed species constituitur in esse per differentiam. Ergo genus nec significabit unam differentiam nec plures actu. Hoc vult Aristoteles V. Metaphysicae^C, capitulo secundo in illa parte "Non dicuntur²⁵" et cetera, et idem vult in X.^D, ubi loquitur de contrarietate.

25 Non dicuntur] dicuntur autem V.

Z p. 11,5. E VII c.12, 1037b 19-20. Ø V c.6, 1016a 24-28. Å Tr. V, c.6 (ed. 1508, f. 90A). A Locum non inveni. B Averroes In Phys. I c.66 (f.39I). C V c.6, 1016a 24sq. D X c.8, 1057b 35-1058a 2.

Et Eustratius X. Ethicorum^E super isto verbo "Tunc unumquodque" et cetera dicens: Genus enim materiae simile est et secundum analogiam dicitur. Quare et cetera.

Item: illud genus significat quod espresso nomine per ipsum intelligitur. Sed espresso nomine generis nec intelligitur una species nec plures. Quare nec significabit unam naturam nec plures. Maior patet de se. Minor declaratur, nam espresso 'animali' nec intelligitur homo nec asinus, ut quilibet experitur in se. Quare genus non significabit plures species.

Item: Si significaret plures species, tunc non posset per se praedicari et verificari de una specie. Modo genus per se praedicatur de una specie. Quare plures species, sub quacumque ratione accipiuntur, non possunt per se verificari de una specie. Nec similiter si significaret unam, genus per se non praedicaretur de pluribus speciebus. Sed de ratione generis est praedicari de pluribus speciebus. Et ideo non potest significare unam. Et ideo cum genus non potest significare unam speciem nec plures, ponendum est quod nullam significat speciem.

Secundum declaratur, scilicet quod genus significat aliquid communicabile et praedicabile in quid de pluribus speciebus. Quia illud genus significat, quod dicit sua definitio, quia definitio est ratio quam nomen significat. Sed definitio generis exprimit aliquid quod est communicabile et praedicabile²⁶ de pluribus speciebus. Quare hoc significat. Maior patet ex IV. Metaphysicae^F, scilicet quod illud nomen significat, quod dicit sua definitio, quia definitio est ratio quam nomen significat. Et minor declaratur, nam definitio generis exprimit aliquid communicabile pluribus speciebus, ut patet. Accipiam hoc genus, quod est animal, quia animal est universale aptum natum reperiri in pluribus differentibus specie et cetera. Et item vult Porphyrius^G qui vult, quod genus est quod praedicatur de pluribus et cetera. Si autem ista praedicatio intelligatur secundum actum, exponetur pro intentione. Si autem in potentia, exponetur de re generis. Et ideo res generis significata nomine generis est res communicabilis pluribus differentibus specie. Et idem vult Avicenna^H, quod genus nihil est nisi quoddam praedicabile in quid de pluribus speciebus realiter.

26 communicabile-~~praedicabile~~] commune praedicabile B commune V.

E Cf. fortasse Eustratium, In Eth. nic. I, c.7, 1096a 29sq. Comm. Arist. Graec. XX, p. 46-47. Corpus Lat. Comm. Graec. VI, l p. 79. F IV c.7, 1012a 22-24. G p. 2,16. H Logica I (ed. 1508, f.6rb).

Item: illud genus significat, quod per ipsum intelligitur. Sed per 'genus' expressum non intelligitur nisi res quaedam communicabilis pluribus speciebus. Quare et cetera. Maior patet de se. Minor declaratur et hoc per experimentum. Nam per genus nihil intelligitur nisi res quae est apta²⁷ nata reperiri in²⁸ pluribus differentibus specie. Et hoc est, quod quidam²⁹ voluerunt dicere, quod genus significat aliquid quod est principium apparentis a quo sumitur ratio generis, et tale non est aliud nisi illud communicabile pluribus speciebus. Sic igitur patet, quid significat genus. Sed quia dictum est quod genus nec significat unam naturam nec plures, adhuc stat difficultas, scilicet videtur de necessitate quod genus significat plures species, quia aut genus significat unam speciem aut multas. Sed non unam, quia tunc non posset verificari³⁰ de pluribus speciebus. Relinquitur ergo, quod significat multas species. Maior patet, nam unum et multa sunt differentiae entis ipsum sufficienter dividentes ut patet X. Metaphysicae^I. Et minor est evidens.

Intelligendum est, sicut apparet X. Metaphysicae, quod unum et multa opponuntur privative. Privative autem opposita non habent esse nisi in subiecto apto nato. Modo unum specie non habet esse nisi per differentiam specificam unam, multa autem specie per multas differentias specificas. Sed genus nullam includit differentiam. Quare non est subiectum aptum natum respectu talium privative³¹ oppositorum. Et ideo cum dicitur quod significat unam speciem aut plures, dico quod falsum est.³² Et cum probatur: unum et multa sunt privative opposita, dico quod verum est respectu subiecti apti nati. Modo 'unum specie' non verificatur nisi de eo, quod est unum per differentiam specificam et 'multa specie' non verificatur nisi de eo, quod est multa per plures differentias. Sed genus nec habet unam differentiam nec plures. Quare de genere nullo modo verificatur 'unum specie' nec 'multa'.

Vel aliter, scilicet quod genus esse unum potest intelligi dupliciter. Uno modo positive, sic quod esset unum per unam differentiam specificam. Sic genus non est unum specie, quia tunc impossibile esset ipsum verificari de pluribus speciebus per se. Alio modo privative eo quod nihil in-

27 quae-apta] *om.* B. 28 reperiri in] praedicari de V. 29 quidam] antiqui *add.* V. 30 verificari] praedicari V. 31 privative] *om.* B.
32 est] quia genus neutrum(?) *add.* V.

cludit in sua natura per quod multiplicatur in plura secundum numerum; sicut materia prima dicitur esse una numero privative, quia in sua natura nullam formam individualement includit, per quam numeraliter distinguatur a multitudine. Eodem modo genus dicitur esse unum numero privative, quia non includit in sua natura aliquam differentiam per quam multiplicatur in plura. Et quod isto modo est unum, sibi non repugnat praedicari de pluribus speciebus. Et ideo cum dicitur: genus aut significat unam naturam aut plures, dico quod unam significat privative intelligendo, quia non includit aliquam differentiam ratione cuius multiplicetur in plura. Et cum dicitur quod unum specie non praedicatur de pluribus speciebus, dico quod verum est unum specie positive. Unum tamen specie privative bene praedicatur de pluribus speciebus. Sed isto modo genus est unum specie privative. Quare et cetera. Et haec solutio fundatur in eo quod dicit Aristoteles^J: genus autem negatione ostenditur quemadmodum et materia.

Sed forte instabis adhuc circa principale, quia aut genus significat unum specie aut non unum specie. Non potest dici, quod significat unum specie quia tunc non posset verificari de pluribus speciebus. Ergo significat non unum specie. Sed non unum specie est multa specie significare. Quare genus significat plures species. Maior patet, quia unum specie et non unum specie contradicunt. Sed de quolibet unum contradictorium est verum. Quare et cetera. Minor declarata est. Ad maiorem: concedo. Et cum dicitur quod genus significat non unum specie, ergo significat multa specie, dico quod non oportet, sed committitur ibi fallacia consequentis, quia non unum specie³³ est in plus quam multa specie, quia non unum specie³³ potest esse vel quia sit aequivocum vel analogum, vel ita quod sit unum genere, et ideo non est unum specie, vel quia est unum numero, ut Socrates est unum numero et non unum specie. Peccat ergo per fallaciam consequentis vel figurae dictionis procedendo a confuso ad determinatum.

Sed tu dubitabis: cum genus necessario est unum aliqua unitate, dubitatur ergo, quae et qualis sit illa unitas, quia aut est unitas realis aut rationis. Non potest dici quod sit unitas rationis, quia tunc esset dubium quomodo posset praedicari de vero³⁴ ente reali. ³⁵Sed genus reale praedicatur de vero³⁶ ente reali.³⁵ Et ideo genus non est unum unitate rationis.

33 est-specie] *om.* B. 34 vero] non B et *add.* V. 35 Sed-reali] *om.* V
(*cf.* n. 38). 36 vero] non B.

Et posset sic probari: quia quod praedicatur vera praedicatione et essentiali et in quid de vero³⁷ ente reali debet esse verum ens reale³⁸ et unum unitate reali. Genus est huiusmodi. Quare et cetera.

Si genus fuerit unum unitate reali, quaeratur, qua unitate est haec unitas una. Intelligendum quod genus non est unum unitate individuali, quia tale est unum per unam formam individualem. Sed genus nullam formam individualem includit, quia magis includeret formam specificam, cum sit sibi propinquior. Sed genus nullam formam specificam includit nec unam nec plures, quia tunc genus actu differentiam includeret vel unam vel plures. Sed genus actu nullam differentiam includit, sed solum potestate. Et per consequens nec formam specificam. Et sic genus non potest esse unum specie positive loquendo. Nec genus potest esse unum unitate analogica, quia talis unitas est multiplex et non est unius rationis. Quare relinquitur quod unitas generis - et loquor de re generis - cum non sit unitas individualis nec specifica nec analogica, quod ista unitas sit una unitate generali.

Sed tu quaeres, quae est ista unitas generis, quae dicitur unitas generalis, quia aut est unitas realis aut rationis.

Dicendum est hic, quod si ista unitas capiatur secundum actum, cum nihil secundum actum sit communicabile pluribus nisi per actionem animae, talis unitas generis secundum actum habet esse unitas rationis. Et hoc vult Commentator XII. Metaphysicae^K, quod universalia nullum esse habent extra animam, sed intellectus est, qui concipit unam similitudinem plurium singularium et facit inter ea unam intentionem.

Si autem capiatur ista unitas generalis pro unitate generis potentiali, sic dico quod talis unitas est unitas realis existens extra animam correspondens illi unitati secundum actum, quia aliter³⁹ talis unitas esset ficta, quod est absurdum dicere in ratione generis. Et ideo necesse est quod illa unitas generis secundum rationem, quae dicitur esse unitas secundum actum, capiatur ab illa unitate reali existente extra animam.

Sed quae sit ista unitas realis correspondens rationi generis? Diversi diversa dicunt. Quidam dicunt quod hoc apparet quod est sentire respectu huius generis quod est animal. Sed hoc est falsum quia sentire est apparet, a quo sumitur haec differentia quae est sensibile. Modo ab eodem apparenti non sumitur genus et differentia. Et ideo dico aliter, quod ista

37 vero] non B. 38 reale] sed genus reale praedicatur de vero ente *add.* V (*cf.* n. 35). 39 aliter] nisi esset aliqua unitas in re correspondens illi unitati rationis secundum actum V.

unitas realis generis correspondens conceptui primo generis non est aliud nisi forma virtualis, quae in omnibus formis posterioribus et specificis includitur. Et quia haec forma est virtualis et esse virtuale est esse potentiale, dico quod talis unitas est potentialis.

Sed tu dices: si haec forma includitur in formis specificis, tunc plures formae essent in eodem, quod est impossibile ad minus substantiales. Dico hic, quod plures formas specificas, quae dant esse secundum actum, esse in uno, hoc est impossibile, quia tunc unum secundum actum esset plura secundum actum, quod est impossibile. Et ideo non sunt plures formae specificae, quae dant esse secundum actum, in eodem secundum speciem. Sed ipsa species est una secundum actum, in qua plures includuntur formae virtuales, quae non dant esse secundum actum materiae et speciei, sed solum istae formae diversae virtuales dant esse diversarum operationum. Et in hoc differt ratio a ponentibus gradus in formis, qui ponunt, quod genera ante speciem specialissimam dicunt quasdam formas incompletas praecedentes in esse formas specificas et completas in genere, ita quod istae formae incompletae prius dant esse materiae, licet hoc fuerit incomplete; et formis completis corruptis post earum corruptionem formae istae incompletae manent in esse et dant esse ipsi materiae.

Sed ego pono quod generata forma specifica in eodem instanti generantur omnes formae incompletae et corrupta corrumpuntur. Cuius ratio est, quia istae formae virtuales non sunt aliud nisi quaedam virtutes radicatae in forma specifica. Nunc autem generata forma generatur omnis virtus existens in ea et corrupta corrumpitur. Et quia haec forma generalis generis est in potentia, ideo unitas ista vel forma virtualis ista dicitur esse unitas in potentia. Igitur patet quod unitati generis secundum actum correspondet unitas realis in potentia. Et hoc vult Commentator XII. *Metaphysicae*^L, ut praeostensum est, ubi dicit quod genus est forma universalis, et in hoc differt a materia, ut dicit Commentator.

Sed forte tu dubitabis, quomodo genus differt a materia. Dicendum est quod genus differt a materia, sicut dicit Commentator^M, quia materia nullam formam universaliter loquendo includit, nec formam actualem nec formam virtuales⁴⁰. Sed genus significat formam virtuales vel signifi-

40 virtuales] vel significat aliquod quod habet in se formam virtuales *add.* V.

cat aliquid, quod in se habet formam virtualem vel formas virtuales, a quibus procedunt diversae operationes, a quibus insurgunt diversi conceptus generum.

Sed tu dubitabis de ista forma virtuali, quae includitur in forma specifica, quia aut ista forma est una specie aut una genere. Non potest dici quod sit una specie, quia tunc tanta unitas esset in genere, quanta est in specie, quod est inconveniens. Nec potest dici quod sit una unitate generis, quia talis unitas esset unitas secundum rationem. Omnis autem unitas rationis sumitur ab unitate reali, aliter est ficta. Et non est dicendum, quod est ficta. Quare sumitur ab unitate reali. Et tunc reiterabitur quaestio super isto reali, qua unitate sit unum; et sic proceditur in infinitum, quod est inconveniens.

Ad hoc dico quod haec unitas non est specifica, quia tunc genus non reperiretur nisi in una specie, quod est falsum. Sed dico quod haec unitas est unitas potentialis generalis existens in re extra animam. Sed in actu existit secundum rationem. Et cum dicitur quod unitas generis est unitas secundum rationem, dico quod verum est unitas generis secundum actum, sed de unitate generis in potentia non est verum. Sed ista est unitas realis, et debet dici unitas generalis. Cuius ratio est, quia sicut aliquid est ens, sic dicitur esse unum. Sed ipsum genus non est unum secundum individuum nec secundum speciem, sed secundum genus. Ergo sua unitas debet dici generalis, sicut sua entitas debet dici generalis. Et in hoc omnes peccant, quia omnes dicunt quod apparens, a quo sumitur ratio generis, est unum secundum speciem, sicut dicunt de ipso albo, quod licet in pluribus specie differentibus reperiatur - puta in homine, asino et huiusmodi - tamen ipsum album manet unum secundum speciem. Similiter dicunt quod est intelligendum de ipso apparenti, a quo sumitur ratio generis sive intentio, quod licet reperiatur in differentibus secundum speciem sive formam, tamen bene est unum secundum speciem in se.

Sed istud non valet, quia licet album reperiatur in diversis secundum speciem, quae non sunt sui generis, tamen ipsum non reperitur in diversis speciebus colorum, et ideo non potest esse apparens generis. Quare patet quod illud non valet. Et ideo dicendum secundum modum praetactum.

Sed tu dubitando⁴¹ dices: domine, bene video, quid significat genus, et qua unitate illud secundum se debet esse unum, sed quaero, qua unitate

41 dubitando] dubitas et V.

genus cum specie debet esse unum. Et videtur quod non possit dici unum numero, quia quae sunt unum numero habent in se unam formam individuaalem. Sed nec genus nec species habet in se formam individuaalem. Nec potest dici quod sit unum specie, quia unum specie non est unum nisi per unam formam specificam. Genus autem nullam includit differentiam. Quare et cetera. Nec potest dici quod sit unum genere, quia quaecumque sunt unum genere, conveniunt in genere, ut duae species quae sunt unum genere conveniunt in genere. Et sic sequeretur quod generis esset genus, et quod genus generalissimum haberet genus. Quod est impossibile, quia si ponatur quod sit unum genere cum sua specie, genus generalissimum cum sua specie erit unum genere. Sed quaecumque sunt unum genere, conveniunt in genere, et sic ante⁴² genus generalissimum esset genus; quod est impossibile, quia tunc generalissimum non esset generalissimum, et esset procedere in infinitum in generibus et speciebus, quod est impossibile, ut patet I. Posteriorum^N et II. Metaphysicae^O. Relinquitur igitur quod cum genus cum sua specie non possit esse unum numero nec specie nec genere propter dictas causas, quod genus cum sua specie sit unum unitate analogam. Unde sicut se habet potentia ad actum et imperfectum ad perfectum, sic se habet genus ad speciem et hoc est secundum analogiam quandam.

Sed est intelligendum, quod haec forma virtualis potest capi dupliciter⁴³: uno modo secundum rationem partis⁴⁴, et sic ab ea non capitur ratio intelligendi generis, quia genus per se et in quid praedicatur. Pars autem non praedicatur in quid et in recto. Quare et cetera. Alio modo ut ista forma virtualis dicit totum esse compositi sub esse confuso, et sic sumitur ab eo ratio generis, ut vult Lincolniensis I. Posteriorum.^P

Per hoc ad rationes in oppositum. Ad primam: cum dicitur: quod praedicatur essentialiter de una natura et cetera, verum est unitate specifica in generali. Modo visum est quod genus non significat aliquid unum unitate specifica, sed generali. Et haec unitas realis est et existens extra animam, a qua capitur ratio intelligendi generis secundum actum. Vel potest dici quod non oportet illud esse unum secundum speciem vel plura, sed sufficit quod sit indifferens ad unam naturam vel ad plures. Modo sic est de significato generis, ut ostensum est.

42 ante] non B. 43 potest-dupliciter] *om.* B. 44 partis] sumitur *add.* B.

N I c.3, 72b 8-11. O II c.2. P Locum non inveni.

Ad aliud: Illud nomine generis significatur, quod nomine generis intelligitur, verum est. Et cum dicitur, quod nomine generis intelligit quid unum, dico quod verum est unitate generali et non unitate specifica, et non plus convincit ratio.

Ad aliud. Cum dicitur: cuius intellectus sumitur ab una operatione, dicit unam naturam, verum est. Et ad minorem, cum dicitur quod intellectus generis sumitur ab una operatione, verum est communi et virtuali. Unde sicut forma generis est forma virtualis et generalis, sic et sua operatio est operatio generalis et virtualis, quae salvatur in omnibus inferioribus. Et hoc patet II. De anima^Q: Sicut trigonum in tetragono et tetragonum in pentagono, sic vegetativum in sensitivo et sensitivum in intellectivo; et ideo sic⁴⁵ se habet operatio ad operationem sicut⁴⁶ forma ad formam.

Ad aliam. Cum dicitur: obiectum unius potentiae debet esse unum. Intelligendum est quod duplex est obiectum, universale scilicet et principale. Modo obiectum universale non oportet, quod sit unum unitate univoca, sed sufficit quod sit analogum. Sed obiectum principale est unum univocum. Et cum dicitur: genus est obiectum unius potentiae, concedo. Ergo erit unum, verum est unitate generali. Modo haec unitas est realis eo modo quo visum est, quia ab ea sumitur una ratio generis secundum actum ab intellectu. Et illud reale est unum specie per unam differentiam et plura per plures differentias.

Ad auctoritates Commentatoris: Primo, cum dicitur quod genus importat unam formam, intelligendum est de una forma virtuali generali, non de una forma specifica.

Ad rationes in contrarium. Cum dicitur: illud quod praedicatur de pluribus speciebus et cetera, dico quod non oportet, sed sufficit quod significet unam formam virtualem et generalem, cui non repugnat reperiri in una specie vel in diversis, sed quod natum est determinari per differentias. Sed si genus praedicaretur praedicatione specifica et non generali praedicatione, bene concluderet ratio.

Ad aliam. Quando dicitur: Illud nomine generis significatur, quod nomine generis intelligitur, verum est. Et cum dicitur, quod intelliguntur plures formae, falsum est, ut quilibet experitur in se. Sed intelligitur aliquid communicabile pluribus speciebus.

45 sic] sicut V. 46 sicut] sic V.

Q II c.3, 414b 31.

Ad aliud. Cum dicitur: iuxta genera latent multa, verum est. Et cum dicitur: tale est aequivocum, dico quod non est verum, sed pro tanto dico ibi latent multa, quia non est unum unitate specifica et secundum actum, et hoc ut existit extra animam.

Et eodem modo dicendum est ad auctoritatem Themistii, et istud dictum simile est opinioni, quae ponit quod genus significat aliquid quod est principium apparentis, a quo sumitur ratio generis.

Ad aliam. Cum dicitur: aut genus significat unam naturam et cetera, dico quod significat unam naturam generalem, quae est in potentia ad unam differentiam vel ad plures, quibus differentiis illa natura generalis determinatur ad esse specificum, sicut materia prima est in potentia ad unam formam substantialem et ad plures. Et cum dicitur quod circumscripta omni operatione intellectus plus conveniunt duae species eiusdem generis quam duae species diversorum generum, dico quod verum est in forma virtuali. Sed duae species diversorum generum in nulla forma virtuali et generali communicant, et non plus convincit ratio. Et hoc concessum est prius, tamen hoc esse virtuale et reale non est unum esse specie nec numero positive loquendo, sed est quoddam esse in potentia ad omne esse secundum speciem, ad quod esse per differentias specificas determinatur.⁴⁷ Explicit quaestio de significato generis a Magistro Bartholomaeo de Brugis determinata.⁴⁷

⁴⁷ Explicit-determinata] et sic ad illud V.